

Læreplanstemaet Alsidig personlig udvikling

Dette læreplanstema har fokus på, hvordan dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljøer udvikler barnets erfaringsverden og dets muligheder for deltagelse. Det forudsætter bl.a. engagement, livsduelighed, gåpåmod og deltagelseskompetence.

Engagement

Barnet udvikler engagement, når det indgår i relationer til betydningsfulde mennesker. Her skal barnet opleve, at det respekteres, passes på og værdsættes. Det pædagogiske læringsmiljø skal fremme barnets engagement og deltagelse, så barnet oplever fordybelse, selvrespekt, selvtillid og selvværd.

Livsduelighed

Gennem leg og andre aktiviteter skal det pædagogiske læringsmiljø sikre, at barnet får et grundlæggende demokratisk værdisæt, der udvikler og understøtter dannelse og livsduelighed. I bl.a. legen udfolder, udforsker og erfarer barnet sig selv og andre på forskellige måder, samtidig med at det også udfordres og oplever begrænsninger.

Når barnets perspektiver og oplevelser af hverdagen i dagtilbuddet anerkendes, får barnet medbestemmelse og oplever at være en betydningsfuld medskabende af sine egne livsbetingelser. Samtidig får barnet erfaringer med, at andres oplevelser af og perspektiver på verden også er vigtige.

Gennem deltagelse i fællesskaber får barnet grundlæggende erfaringer med at indgå i, høre til og navigere i fællesskaber og en forståelse af demokrati og demokratiske processer.

Gåpåmod

Læringsmiljøet skal understøtte barnet i at udtrykke sine følelser og håndtere konflikter uden at miste sit gåpåmod. At kunne håndtere modgang og udfordringer og være vedholdende er centralt for barnets mulighed for indflydelse på hverdagen i dagtilbuddet.

Det pædagogiske personale skal støtte barnet i at turde gå sine egne veje, fx ved at vælge aktiviteter eller relationer til og fra, hvis de ikke matcher barnets trivsels-, lærings- og udviklingsbehov. Dette skal ske under hensyntagen til, at barnet i høj grad bør deltage i det samlede børnefællesskab.

Deltagelseskompetence

Læringsmiljøet skal understøtte og udvide barnets erfaringsverden, så det kan og tør deltage. Barnet øver sig i denne deltagelseskompetence ved at balancere mellem at være iagttagende og initiativtagende.

Læringsmiljøet skal give mulighed for, at barnet kan forfølge, engagere og fordybe sig i det, det er optaget af. Læringsmiljøet skal motivere barnet til at undres, pirre dets nysgerrighed, anerkende det for dets fund og støtte dets vedholdenhed og innovative formåen.

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og

nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Læreplanstemaet Kommunikation og sprog

Fordi barnets kommunikation og sprog udvikles gennem nære relationer, er det centralt, at det pædagogiske læringsmiljø understøtter barnets kommunikative og sproglige samspil med det pædagogiske personale. Det pædagogiske personale skal være bevidste om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for barnet, og de skal guide barnet til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Interaktioner

Barnet lærer sprog i naturlig forlængelse af kommunikation gennem blikretning, pludren og kropsbevægelser. Det kræver nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed. Det pædagogiske personale skal derfor være indlevende, nysgerrige og have lyst til kommunikation og samtale med fokus på det, barnet er optaget af.

Sproglige rollemodeller

Barnets sprog udvikles i dialog med sproglige rollemodeller. Barnet skal have mulighed for at lytte, fortælle og stille spørgsmål til sine omgivelser og lege med sproget. Når barnet eksperimenterer kommunikativt og sprogligt, får det erfaringer med at aflæse, genskabe og udvikle en passende kommunikation i forskellige situationer og fællesskaber.

Fællesskaber

Kommunikation og sprog er centralt for barnets evne til at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber, og her danner legen et vigtigt afsæt som øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger. Det er derfor afgørende, at barnet understøttes i at deltage i leg.

Læringsmiljøet skal tilbyde barnet et bredt udvalg af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelse i meningsfulde sammenhænge. Sproglige læringsmuligheder indtænkes i både rutiner og planlagte og spontane aktiviteter.

Læringsmiljøet skal give barnet adgang til bøger, skriveredskaber, papir og andre skriftlige produkter, så barnet introduceres til bogens univers og bliver nysgerrige på skriftsproget.

Personalets refleksioner over bl.a. organisering og deres pædagogisk didaktiske overvejelser skaber samtaler af høj kvalitet mellem personale og børn og børnene imellem.

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse

Barnet er i verden gennem kroppen, og når det støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen, lægges fundamentet for fysisk og psykisk trivsel. Det pædagogiske læringsmiljø skal invitere barnet til at få kropslige erfaringer i et miljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale understøtter det enkelte barn og skaber fleksible, inkluderende læringsmiljøer.

Krop

Kropsidentiteten udvikles gennem kropslige erfaringer i sociale samspil, og barnet skal derfor i det pædagogiske læringsmiljø have mulighed for at erfare verden både **med** og **gennem** kroppen.

Kroppen har en fysisk dimension – et biologisk system, der består af mange dele med forskellige funktioner, samspil og reaktioner. Herudover har kroppen en eksistentiel dimension.

Sanser

Vha. sanserne opfatter og begriber barnet verden. Det pædagogiske læringsmiljø skal derfor stimulere de tre motoriske grundsanser:

- taktilsansen
- den vestibulære sans/labyrintsansen
- muskel-led-sansen

sammen med de øvrige fire sanser:

- lugtesansen
- synssansen
- smagssansen
- høresansen

Det har afgørende betydning for barnets motoriske udvikling og automatiseringen af bevægelser.

Et sanseligt læringsmiljø skal tilgodese en æstetisk dimension, hvor barnets legende undersøgelser og kreative eksperimenter med bevægelse er i centrum. Der skal både være plads til barnets kropslige "væren" og "gøren".

Bevægelse

Bevægelse handler om aktivt at udforske verden og kroppens muligheder alene, i børnefællesskaber, sammen med pædagogisk personale og i samspil med de fysiske omgivelser ude og inde.

I bevægelsesfællesskaber udvikler barnet kropslige og sanselige indtryk og udtryk og styrker sin evne til at aflæse og forstå andres kropssprog.

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Læreplanstematet Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er dels en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer barnets sanser og følelser, dels de kulturelle værdier, barnet tilegner sig i hverdagen. I pædagogiske læringsmiljøer med fokus på kultur møder barnet nye sider af sig selv, udtrykker sig på mange forskellige måder og understøttes i at forstå sin omverden.

Kulturelt indtryk og udtryk

Æstetiske oplevelser giver på den ene side barnet mulighed for at dele, spejle sig i og fortolke egne og andres livserfaringer, tanker og drømme. Det sker i mødet med kunstarter som fx scenekunst, film, maleri, musik, sang og litteratur. På den anden side handler æstetiske oplevelser om, at barnet får mulighed for at deltage i en skabende og eksperimenterende praksis, båret af barnets lyst, kreativitet, improvisation og aktive deltagelse.

Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i den æstetiske læreproces og kan skabe nye perspektiver og anskuelser, der kan blive til ny viden og ny læring. Derfor skal barnet understøttes i selv at skabe kulturelle udtryk i et læringsmiljø, der inddrager barnet i processen, værdsætter fordybelse og konstruktion samt barnets egne eksperimenterende udtryk.

Læringsmiljøet omfatter både dagtilbuddets rammer og lokale kulturtilbud og kunstneriske arrangementer.

Kultur og fællesskab

Barnet skal opleve, at dets måde at forvalte tid og rum, leg, venskaber og konflikter på mødes med nysgerrighed og respekt. Samtidig skal det pædagogiske læringsmiljø være et demokratisk fællesskab, hvor alle børn kan deltage og opleve sig selv som en aktiv del af beslutningsprocesserne.

Deltagelse i fællesskaber handler om forståelse for egne og andres kulturelle baggrunde og traditioner. Det pædagogiske læringsmiljø skal bidrage til at udvikle barnets forståelse af egne værdier og respekten for andres.

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Læreplanstemaet Natur, udeliv og science

Læreplanstemaet handler om, hvordan det pædagogiske læringsmiljø kan understøtte, at barnet eksperimenterer og gør sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Desuden skal det understøtte, at barnet arbejder med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Det pædagogiske læringsmiljø skal opmuntre barnet til at foretage egne undersøgelser. Det skal støtte og guide barnet i at turde øve sig igen og igen for på den måde at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner, selvom barnet møder modgang.

Natur

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilgodese, at alle børn, uanset opvækst og baggrund, får mulighed for at opleve et bredt udsnit af naturen, både i byen og på landet. I barnets oplevelser og lege i naturen er det engagement, umiddelbar glæde, sansning og her-og-nu-perspektivet, der fylder.

I naturen har barnet mulighed for at gøre sig erfaringer med og udvikle forståelse for sammenhænge i naturen. Læringsmiljøet skal også give barnet mulighed for at overveje sit eget samspil med naturen og naturens ressourcer.

Udeliv

Uderummet giver plads til sansning, bevægelse, fantasi og kreativitet gennem stimulerende leg. Rummet kan være:

- det åbne og sociale rum til fx boldspil og drageflyvning
- det trygge og afgrænsede rum med fx gynger og rutsjebane
- det vilde og rummelige rum med plads til fordybelse og fascination.

Science

Det pædagogiske læringsmiljø skal give barnet mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhænge og støtte barnet i at kategorisere og systematisere omverdenen. Der tages udgangspunkt i et læringssyn, der aktivt inddrager barnets eksisterende viden og erfaringer, undren og spørgsmål, men som samtidig forstyrrer og udfordrer barnets aktuelle forståelse.

Sciencetilgangen vægter undersøgelser, som åbner for en aktiv inddragelse af naturen og naturfænomener med fokus på en begyndende forståelse for lovmæssigheder i naturen, den medfødte talfornemmelse, fornemmelse for størrelser og dermed en begyndende matematisk opmærksomhed.

Desuden kan barnet stifte bekendtskab med forskellige teknologiske redskaber.

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Læreplanstemaet Social udvikling

Social udvikling omhandler udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer. Social udvikling foregår i fællesskaber, hvor barnet oplever at høre til, udvikler empati og får erfaringer med selv at øve indflydelse og værdsætte forskellighed.

Deltagelse og medindflydelse

Barnet skal deltage i sociale fællesskaber, hvor det oplever at høre til og kan bidrage værdifuldt til fælles lege, aktiviteter og samvær. Alle børn er afhængige af, at det pædagogiske læringsmiljø opfatter forskellighed som en ressource og understøtter muligheden for deltagelse og medindflydelse til fælles glæde og engagement.

Empati

Empati handler om at mærke egne følelser, kunne sætte sig ind i andres følelser og oplevelsesverden og at kunne handle på måder, der understøtter samspillet med andre. Det er væsentligt for barnets udvikling af empati, at det pædagogiske personale er optaget af børneperspektiver, som de kommer til udtryk både verbalt og kropsligt.

Det pædagogiske læringsmiljø skal både understøtte barnets daglige trivsel og sociale omgang med de andre børn og bidrage til, at barnet får erfaringer med at begå sig i verden udenfor. Samarbejdet med forældrene er centralt for barnets sociale læring og udvikling.

Legens betydning for social læring

Legen spiller en central rolle ved bl.a. at fremme barnets sociale læring og udvikling. Barnet lærer gennem legen at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter. Et af legens kendetegn er, at den bliver til undervejs, og at børn derfor hele tiden må afstemme med hinanden.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte barnets lyst til at lege, udforske og eksperimentere. Barnets sociale læring og udvikling finder også sted, når det iagttager andres leg, hvor det kan lære sociale omgangsformer til at begå sig både i hverdagen i dagtilbuddet og generelt i livet.

Det pædagogiske personale må veksle mellem at gå foran, ved siden af og bag ved børnene med henblik på at understøtte alle børns deltagelse i legefællesskaber. Børn er forskellige og har brug for forskellige udfordringer.

Pædagogiske læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.